

Yabancı sermaye yatırım kanunu lâyihası ve Geçici Komisyon raporu (1/699)

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 6/377, 71 - 1995

10 . XII . 1953

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Ekonomi ve Ticaret Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 16 . XI . 1953 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan Yabancı Sermaye Yatırım Kanunu ve esbabı mucibe lâ-yihalarının ilişik olarak sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil
A. Menderes

GEREKÇE

Memleketimizin muhtaç olduğu iktisadi kalkınma ve istihsal artırılmasının tahakkuku, geniş mik-yasta sermaye yatırımlarına vabeste bulunmaktadır.

İktisaden geri kalmış diğer memleketlerde olduğu gibi memleketimizde de dış ödeme vasıtaları darlığı ve teknik bilgi noksanı kadar, hattâ daha fazla olarak, umumi sermaye kifayetsizliğinin ağır baskısı hiss olunmaktadır. Bu üç âmil bizi faydalı sahalara yatırılacak yabancı sermayeye hususi bir ehemmiyet atfetmeye sevk etmektedir.

Memleketimizin süratli kalkınmasına ecebi sermayenin geniş ölçüde iştirakini sağlamak maksadı ile, çıkarılan 5821 sayılı Kanunun 2 senelik tatbikatı neticesinde maalesef umulan ölçülerde bir sonuç elde edilememiştir.

Filhakika kanunun tatbik mevkiine girdiği 7 . VIII . 1951 tarihinden 1953 yılı Kasım başına kadar geçen devrede 42 müracaat olmuş bunlardan 17 adedi kanunda aranan şartları haiz olmadığından reddedilmiş 15 adedi ise kabul edilmiştir. 10 adedi tetkik safhasındadır.

Memleketimize bu şekilde getirilmesine karar verilen sermaye yekûnu 14 milyon 558 bin 480 Türk lirasına baliğ olmuştur.

Ecebi sermaye memleketimizin coğrafi iktisadi ve siyasi durumunun az tanınması gibi faktörler dolayısıyla çok çekingen davranmıştır.

Bilhassa memleketimizin iktisaden gelişmesinde son derece mühim rol oynayacak endüstri ve madencilik gibi sahalara yabancı sermaye yatırımlarını temin etmek üzere mevcut kanundaki eksikliklerin giderilmesi ve bugün birçok sahalarda için cazip gelmeyen yıllık transferdeki % 10 un kaldırılması ve sermayeler için daha çekici şartların konması bir zaruret haline gelmiştir.

Bu itibarla mevcut kanun ile tanınmış bulunan yıllık transfer haklarının % 10 la tahdit edil-miyerek kaldırılması ve kanunda hudutlandırılmış bulunan sahalarda da tamamiyle serbest bırakılması, ecebi sermayesini temsil eden hisselerin gerek memleket içinde gerekse ecebi memleket-lerde satışlarının kolaylaştırılması eihetine gidilmiş ve mevcut komite tamamiyle bir tesbit komi-tesî olmak durumundan çıkarılarak bir takdir komitesi haline getirilmiş ve aslında Ekonomi ve Ticaret Vekâletinin çalışma sahası dâhilinde bulunan yabancı sermaye yatırım mevzuu Vekâlet bünyesi içine alınmıştır. Ayrıca ecebi sermayenin gelişindeki mütâaddit formaliteler kısaltılmak suretiyle sürat ve basitlik temin edilmiştir.

Bu suretle kanun yalnız bir garanti teşkil etme durumundan çıkarılarak tamamiyle bir teşvik kanunu vasfını kazanmış olacaktır.

Gerek şimdiye kadar edinilen tecrübelerden ve yukarda hulâsatan arz edilen çeşitli sebeplerden dolayı muhtelif sahalarda yapılan tetkiklerden de istifade edilmek suretiyle hazırlanmış bulunan ekli kanun projesi, bir taraftan memlekete gelmesi ve iktisadi kalkınmamız için faydalı iş sahalarında çalışması arzu edilen yabancı sermayeye geniş imkân ve kolaylıklar sağlamakla beraber diğer taraftan bu sermayeden memleketin âzami derecede istifade şartlarını nazara almıştır.

Tasarının ilk gayesi iptidai maddeleri memlekette bulunan sanayiî teşvikiyle bu gibi snai iş-ihsalâtımızın memleket iktisadiyatına üç türlü faydasının dokunmasını temin etmektedir :

a) Mümasili malların ithalinde sarfedilecek döviz tasarrufu ile bu maddelerin ihracatından doğacak döviz artışı,

b) Gerek mevcut ve gerekse yeniden kurulacak sanayide ecnebi sermayesiyle birlikte ileri teknik bilginin memlekette yerleşmesi,

c) Dâhilde yeni yeni iştihsal faaliyet sahaları yaratılarak memleketin gelirlerinin ve dolayısıyla işira kabiliyetinin artırılması ve halkımızın hayat seviyesinin yükseltilmesi.

Tasarının birinci maddesinde saha tahdidatı tamamen kaldırılmış, gelecek ecnebi sermayenin, memleketin iktisadi inkişafına yararlı olması Türk hususi teşebbüslerine açık bulunan bir faaliyet sahasında çalışması inhisar veya hususi bir imtiyaz ifade etmemesi hususlarının Yabancı Sermaye Yatırım Komitesince tesbiti ve Vekiller Heyetinin tasvibi şartıyla tamamiyle serbest bırakılmıştır.

Bu suretle bilhassa işlenmiyen iktisadi hizmetlerimizin değerlendirilmesi hususunda yardımcı dokunacak olan ecnebi sermaye ve teknik bilginin fazla miktarda memleketimize getirilmesi sağlanmak istenmiştir.

Tasarının ikinci maddesi kanunun aynı maddesinden şu hususlarda ayrılmaktadır :

1. Mevcut kanuna göre sermaye denildiği zaman hariçten getirilecek olan (Yani istikbale muzaf) mallar kastedilmektedir. Halbuki tasarıda kullanılan ibare evvelce gelmiş olan sermayeyi de içine almaya müsaade eden bir mahiyet taşımaktadır.

2. Yabancı sermaye kanunu hükümlerinden istifade edecek olan sermayeden, ayın şeklinde gelecek olanların tadadı, yabancı sermaye yatırım komitesince tasvip edilecek olan «Tamamlayıcı parça, yedek parça, hammadde» gibi maddelerin ithali suretiyle genişletilmiştir.

Yabancı yatırımların malzeme ve tamamlayıcı parça şeklinde müsaade edilmesi, normal ithalâta vabeste olmak üzere normal ithalât yoluyla tesis edilebilecek olan imalât ve montaj fabrikalarının kurulmasını teşvil edecektir. Bu husus bilhassa bâriz şekilde yabancı döviz sıkıntısı olduğu zamanlarda tezahür eder.

3. Teşebbüslerin tesisinde lüzumlu olan teknik hizmetlerin veya mühendislik işleri maliyetlerinin sermayeye çevrilmesini kabul etmek gayesiyle bu hizmetler gayrimaddi sermaye telâkki olarak tasvip edilmiş ecnebi sermayesine ithal edilmiştir.

4. Kanunda kazançların tekrar yatırımda kullanılması hususunda ayrıca bir hüküm yoktur. Tasarının 2 nci maddesinde tasrih edilen şartlar altında kazançların yatırımlarda kullanılmasına ve bu kanunla kabul edilmiş ecnebi sermaye vasfı içine alınmasına müsaade edilmiştir.

Üçüncü bentte zikredilen hizmetler tâbiri mühendislik mimarlık gibi fikri mesai neticesinde yapılan hizmetlerdir.

İkinci maddenin (b) fıkrası ana yabancı sermayenin kısmen veya tamamen transferini isteyen kimsenin bu transferi menşe memleket parası veya Türk lirasıyla ifade edilmiş bulunan ana yabancı sermayeden her hangi birini kullanmakta serbest bırakılmaktadır. Bu hükümden maksat memleketimizde yatırım yapmış bulunan sermayedarın gerek Türk lirası gerekse menşe memleket paraları kıymetinde vâkı olacak değişiklikler karşısında kuver tutulmasıdır.

Tasarının 3 ncü maddesi yeni bir zihniyetle vaz'edilmiş kârların yeniden yatırımlarda kullanılmasını teşvik eden bir hükümdür. 5821 sayılı Kanun bu gibi yatırımlar mevzuunu meskût geçmiştir. Üçüncü maddesinin (b) fıkrası yalnız girişteki yabancı sermayenin miktarından bahsetmek suretiyle,

bu miktarı hudutlamış olmakta ve böylece yeniden yatırımlarda bulunulması hususunda fiilen cesaret kırmakta ve bu kârların yeniden yatırımlarda kullanılmasına set çekmektedir. Diğer taraftan kârlar yeniden yatırımlarda kullanılmadığı takdirde bunlar resmî kur üzerinden tahvil edilerek, ana sermaye ile birlikte dışarıya çıkarılabilmektedir.

İşbu tasarıda yeni yatırımların aynı teşebbüse veya başka bir teşebbüse yapılması hususundaki tefrik sırf mahiyet uygunluğunu temin mak saâiyle ve 1 nci maddede beyan olunan sermayenin tedvir ve işleyişi üzerindeki kontrol politikasının devam edeceği mülâhazası üzerine yapılmıştır.

İşbu maddede tasrih edilen net kâr vergi kanunlarına göre tanzim edilen bilânçoda gösterilecek kârdır.

Tasarımın 4 nci maddesiyle 5821 sayılı Kanunun gayrivazıh ve itibasa mahal veren mahiyet-teki «kâr ve sermaye resmî kur üzerinden transfer edilebilir» mealindeki tahrir tarzı yerine vuzuhun temini bakımından kârların ve sermayenin transferi tahditsiz olacaktır şeklinde değişik-lik yapılmıştır.

Resmî kur üzerinden transferi yapılabilecek olan yıllık kârların % 10 nispetiyle tahdidi hu-susunun kaldırılması, tasarımın yabancı sermayenin memleketimize gelişini teşvik bakımından en büyük ehemmiyeti haiz bir noktadır.

5821 sayılı Kanunun 3 nci maddesi ana sermayenin transferi hususunda; bu gibi transfer-lerin tasfiyeden sonra nazarı itibara alınabileceği gibi bir mahiyet taşımaktadır. Hali faaliyette olan bir teşebbüsün satış hasılatının transferi hususuna doğrudan doğruya temas etmemekte-dir. Tasarıda bu iki mevzu iki suparagrafta ele alınmıştır. Tasfiye halinde, satış hasılatının transferini kabul edilmiş olan yabancı sermayenin kıymetiyle hudutlandırmakta hiçbir sebep yoktur. Tatbikatta bu kıymetin, elde edilen satış fiyatının fevkında olacağı hemen hemen kat-iyetle ifade edilebilir. Hali faaliyette olan bir teşebbüsün hüsnüniyete makrun olmak üzere eenebi hisselerin satışından elde edilecek hasılatın transferi üzerinde bir tahdit konulmamıştır.

Türk tebaasıyla müştereken çalışan yabancı sermayedarlar tarafından Türk sermayesinin «kazanç» hissesi altında dışarıya çıkmasını önlemek üzere, yabancı sermaye yatırım komitesi, bu kazançların hüsnüniyete makrun olan mahiyetini tetkik ve tahkik etmeye salâhiyetli kılın-mıştır. Aynı sebepler dolayısıyla, Maliye Vekâleti ve yabancı sermaye yatırım komitesi, istik-raz şeklindeki sermayenin tasfiyesinde, bu tasfiyenin hüsnüniyete makrun olup olmadığını tet-lik ve tahkik etme ve ettirme hakkına da malik kılınmıştır.

Dördüncü maddenin (c) paragrafının iki gayesi vardır.

1. İstikraz mukavelesi gereğince borçlanılmış olan, kazançların, resûlmalinin ve faizlerinin transferleri için gerekli müsaadelerin derhal verileceği hususunda her hangi bir şüpheye mahal bırakmamak;

2. Hali faaliyette olan bir teşebbüsün hisselerinin ve tasfiye halindeki teşebbüsün aktifinin satılmasından doğan hasılatın istenildiği zaman transferine müsaade etmek.

5821 sayılı Kanun sermayenin transferine müsaade edilmeden önce mevzuubahis sermayenin nev'ine göre 3 veya 5 senelik bir bekleme müddeti derpiş etmektedir. Tasarımın işbu 5 nci mad-desinin son fıkrası ile hisselerin ve aktifinin satışları hasılatının arzu edildiği takdirde derhal transfer edilebilmesi imkânı derpiş edilmiştir.

Tasarı ile serbestilik hususunda yaratılmak istenilen hava içinde her hangi bir tahdit koymak fuzuli görülmüştür.

Tasarımın 5 nci maddesi ile Türk esham ve tahvilâtının satış ve el değiştirmesinde Maliye Ve-kâleti nezdinde tescili ve eenebi sermayesini temsil eden hisselerin bir Türk Bankasına tevdi edil-mesi lüzumu ortadan kaldırılarak bunların satışlarının gerek memleket içinde gerekse eenebi memleketlerde kolaylaştırılması gayesi güdülmüştür. Türk hisse senetleri için eenebi sermaye pi-yasalarında alış verişi temin ederek bunlar için bir piyasa yaratılacaktır ki, bu husus malî yatı-rımlarda Türk esham ve tahvilâtı için çok mühimdir.

Türk vatandaşları ile eenebi sermayedarların perde arkasında anlaşmaları ile Türk serma-yesinin harice kaçmasını önlemek için de yalnız nama muharrer hisse çıkarılması üzerinde durul-

muştur. Hisse sahipleri değişiklikleri şirket kayıtlarına geçirilerek Türk vatandaşlarına yapılacak satışlar kontrol altına alınmıştır.

İşbu maddenin son fıkrası Türk esham ve tahvilâtının eenebi borsalarda kayıtsız ve şartsız beynelmilel teamüllere uydurulması göz önünde bulundurularak tanzim edilmiştir.

Tasarının 6 ncı maddesi 5821 sayılı Kanunun 6 ncı maddesine nazaran esaslı bir değişikliği ihtiva etmektedir. Ancak :

1. Tasarının ikinci maddesi kabul edilmiş olan eenebi istikrazatını, kabul edilmiş olan eenebi sermayesi içine aldığından ve 3 ncü madde ile de bu gibi istikrazatın faiz ve anasının transferine müsaade edildiğinden 5821 sayılı Kanunun bu hususa dair olan 6 ncı maddesindeki kısmı tayyedilmiştir.

2. 5821 sayılı Kanunda 300 milyon Türk lirasıyla tahdit edilmiş olan istikraz garantileri bugünkü vaziyete nazaran az görülmektedir. 300 milyonluk haddin yeniden tesbitine gidilmesi için tasarıda bu miktar açık bırakılmıştır.

Tasarının 7 ncı maddesi 5821 sayılı Kanunun 5 ncı maddesine tekabül etmekte ve eenebi müstahdemnin kategorisini tevsi ederek memleketimizdeki kazançlarının anlaşmalarıyla kabul edilmiş kısmı için transfer hakkını tanımaktadır. Bilhassa memleketimizin muhtaç olduğu teknik eleman ihtiyacını karşılayacak olan bu madde çok liberal bir şekilde tanzim edilmiştir. Bu durum memleketimizdeki yerli teknik elemanları ürkütebilecek mahiyette mütalâa edilebilirse de eenebilerin gelerek faaliyete geçebilmeleri Komite kararına vâbeste bulunduğundan bu noktada memleket menfaatine aykırı bir durumun meydana gelmesine imkân görülmemektedir.

Tasarının 8 ncı maddesiyle yabancı sermaye yatırım tekliflerinin daha çabuk ve süratle neticelendirilmesi için yeni hükümler konmuştur.

Yatırım Komitesi mevzuundaki alâkaları göz önünde bulundurularak T. C. Merkez Bankası Umum Müdürünün riyaseti altında, İç Ticaret Umum Müdürü, sanayi İşleri Umum Müdürü ile Maliye Vekâleti Hazine Umum Müdürü ve İşletmeler Vekâleti Etüd ve Plân Dairesi Reisinden müteşekkil olmak üzere kurulmuştur. Bu komite lüzum gördüğü hallerde istişari mahiyette olmak üzere diğer Vekâlet ve Müesseseler temsilcilerini de davet edebilecektir.

Komitenin kendisine intikal ettirilen işleri en geç 15 gün içinde karara bağlaması hükmiyle muamelelerin süratle neticelendirilmesi temin edilmiştir.

Komite reis ve üyelerine verilecek ücret İcra Vekilleri Heyetinin takdirine bırakılmıştır.

8 ncı maddenin (b) fıkrasıyla Komite kararına alâkalı tarafından Maliye, Ekonomi ve Ticaret ve İşletmeler Vekillerinden müteşekkil bir Heyete itiraz edebilme hakkı tanınmıştır.

10 ncü madde ile aynı sermayenin ithali hususunda eenebi sermayedarların bugünkü tatbikatta karşılaştıkları güçlükler bertaraf edilerek formaliteleri tamamiyle ortadan kaldıracak bir hüküm konmuştur.

Tasarının 10 ncü maddesiyle eenebi ve yerli sermaye için eşit muamele prensibi kabul edilmiştir.

Tasarının 11 ncı maddesiyle 5583 ve 5821 sayılı kanunlardaki haklar mahfuz tutulmuş ve 5821 sayılı Kanun gereğince yapılmış olan yatırımların işbu kanundaki hükümlerden faydalanmaları kabul edilmiştir. Böylelikle eenebi sermayesinin memlekete celbi çok cazip bir şekle sokulmuş, bu hususta her türlü tereddütleri izale eden ve istikrarı temin eden bir formül bulunmuştur.

Tasarının 12 ncı maddesiyle 5821 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Komisyon raporu

T. B. M. M.
Geçici Komisyon
Esas No : 1/699
Karar No : 2

5. I. 1954

Yüksek Reisliğe

Komisyonumuza havalesi Yüksek Meclisin 15. XII. 1953 tarih ve 18 nci Birleşiminde karar-gir olan Yabancı Sermaye Yatırım Kanunu lâyihası Hükümet temsilcileri huzuriyle müzakerede edildi :

Gerekçede tafsilen yazılı olduğu ve Hükümet temsilcilerinden alınan şifahi izahattan anlaşıldığı veçhile memleketimizin muhtaç olduğu iktisadi kalkınmada istihsal artırılmasının tahakkuku geniş ölçüde sermaye yatırıma vabeste bulunmakta ve iktisaden geri kalmış memleketlerde olduğu gibi memleketimizde de döviz darlığı ve teknik bilgi noksanı kadar sermaye kifayetsizliği de iktisadi hamlemizin hızını azaltmaktadır.

Bu hamlenin gereken süratle başarılması için yabancı sermayenin kalkınma hareketimize iştirakine imkân veren 5821 sayılı Kanunun iki sene-yi aşan tatbikat devresi zarfında ihtiyacı tamamiyle karşılamadığı görülmüş ve bu iki senelik tatbikat devresi içinde yukarda sözü geçen kanunu hangi noktalarda kifayetsiz olduğu ve yabancı sermayeyi daha geniş ölçüde memlekete celbetmek için ne gibi hükümlere ihtiyaç bulunduğu yapılan tetkik ve temaslarla tesbit olunmuştur.

Bu tetkik ve temasların ışığı altında hazırlanan ve geniş bir görüşün muhassalası bulunan kanun lâyihasının umumi heyeti komisyonumuzca tasvip edildikten sonra maddelerin müzakeresine geçilmiştir.

Kanun mahiyeti ve muhtevası itibariyle yalnız yatırımları derpiş etmeyip yabancı sermayenin memlekete istikraz şeklinde de getirilmesine ait hükümleri ihtiva ettiğine nazaran unvanını

(Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu) şeklinde tesbiti muvafık görülmüştür.

8 nci maddede teşekkül tarzı bahis mevzuu edilen komiteye Devlet teşkilâtına dâhil elemanlar arasına hususi sektörün temsilcisi olarak Ticaret ve Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Umumi Kâtibinin de katılması uygun görülmüş ve maddeye bu ilâve yapılmıştır.

Kanunun tatbik mercii olan Ekonomi ve Ticaret Vekâletinin komite faaliyetini tanzim edebilmesine imkân bahşetmek üzere İç Ticaret Umum Müdürünün, Komite Umumi Kâtipliğini ifa ve lüzumu halinde komiteyi içtimaa dâvet edeceğini natık bir fıkra aynı maddeye ilâve olunmuştur.

Komisyonumuzun lâyiha metninde yaptığı diğer tadiller, vuzuh ve sarahati temine mâtuf kelime ve ibare değişikliklerine inhisar eylemiştir.

Umumi Heyete verilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Geçici Komisyon Reisi
Ankara
Muhlis Ete
Kâtip
Antalya
N. Şerif Nabel

Bursa
M. San
Kocaeli
M. Yılmaz

Sözcü
Bursa
H. Şaman

Bursa
V. Yötem
İmzada bulunamadı

Giresun
H. Bozdağ
Mardin
A. Kalav
Seyhan
Z. Akçalı
Giresun
T. İnanç
Ordu
R. Aksoy

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Yabancı Sermaye Yatırım kanunu lâyihası

Kanunun mevzuu

MADDE 1. — Bu kanun, yatırım yapılacak teşebbüsün :

- a) Memleketin iktisadi inkişafına yararlı olması;
- b) Türk hususi teşebbüslerine açık bulunan bir faaliyet sahasında çalışması;
- c) İnhisar veya hususi bir imtiyaz ifade etmemesi;

Şartıyla ve yabancı sermaye yatırım komitesinin kararı, İcra Vekilleri Heyetinin tasvibi ile Türkiye'ye ithal edilecek yabancı sermaye ve dışardan yapılacak istikrazlara tatbik olunur.

(Bu maddede derpiş edilen ve 8 nci madde ile kurulmuş olan Yabancı Sermaye Yatırım Komitesi bundan böyle komite diye zikredilecektir.)

Ana yabancı sermaye

MADDE 2. — Bu kanunun tatbikatı bakımından ana yabancı sermaye tâbiri aşağıda gösterilen şekilde takdir ve tesbit olunan kıymetlerin mecmuunu ifade eder :

a) Bu kanunun mevzuuna giren bir teşebbüsün verimli bir şekilde kurulması, tevsii, veya yeniden faaliyete geçirilmesi için hariçten ithal edilen :

1. Yabancı para şeklindeki sermaye;
2. Makine, teçhizat, alât ve bu mahiyetteki mallar, makine aksamı, yedek parçalar ve malzeme ile Yabancı Sermaye Yatırım Komitesinin kabul ettiği sair lüzumlu mallar;
3. Lisanslar, patent hakları ve alâmeti farika gibi fikrî haklar ve hizmetler;
4. 3 ncü madde gereğince yeniden yatırılmak suretiyle sermayeye kalbedilen kârlar.

b) Mal, hizmet veya fikrî haklar şeklinde ithal edilen sermayenin kıymeti ve komitece kabul edilen teşebbüs mevzuu mallar ve kıymetler olup olmadığı Yabancı Sermaye Yatırım Komitesince seçilen eksperler tarafından takdir olunur.

Eksperlerce takdir olunan kıymet, komite tarafından yeniden tetkik ve tadil edilebilir.

GEÇİCİ KOMİSYON DEĞİŞTİRİŞİ

Yabancı Sermayeyi Teşvik kanunu lâyihası

Kanunun Mevzuu

MADDE 1. — Bu kanun, yatırım yapılacak teşebbüsün,

- a) Memleketin iktisadi inkişafına yararlı olması,
- b) Türk hususi teşebbüslerine açık bulunan bir faaliyet sahasında çalışması,
- c) İnhisar veya hususi bir imtiyaz ifade etmemesi, şartıyla ve Yabancı Sermayeyi Teşvik Komitesinin kararı İcra Vekilleri Heyetinin tasvibi ile Türkiye'ye ithal edilecek yabancı sermaye ve dışardan yapılacak istikrazlara tatbik olunur.

(Bu maddede derpiş edilen ve 8 nci madde ile kurulmuş olan Yabancı Sermayeyi Teşvik Komitesi bundan böyle Komite diye zikredilecektir.)

Ana Yabancı Sermaye

MADDE 2. — Bu kanunun tatbikatı bakımından ana yabancı sermaye tâbiri aşağıda gösterilen şekilde takdir ve tesbit olunan kıymetlerin mecmuunu ifade eder :

a) Bu kanunun mevzuuna giren bir teşebbüsün verimli bir şekilde kurulması, tevsii, veya yeniden faaliyete geçirilmesi için hariçten ithal edilen :

1. Yabancı para şeklindeki sermaye,
2. Makine, teçhizat, alât ve bu mahiyetteki mallar, makine aksamı, yedek parçalar ve malzeme ile Komitenin kabul ettiği sair lüzumlu mallar,
3. Lisanslar, patent hakları ve alâmeti farika gibi fikrî haklar ve hizmetler,
4. 3 ncü madde gereğince yeniden yaptırılmak suretiyle sermayeye kalbedilen kârlar.

b) Mal, hizmet veya fikrî haklar şeklinde ithal edilen sermayenin kıymeti ve komitece kabul edilen teşebbüs mevzuu mallar ve kıymetler olup olmadığı komitece seçilen eksperler tarafından takdir olunur.

Eksperlerce takdir olunan kıymet, komite tarafından yeniden tetkik ve tadil edilebilir.

Kıymet takdiri, hem menşee memleket para-

IIİ.

Kıymet takdiri, hem menşe memleket parasıyla, hem de ithal zamanında cari resmî kambiyo rayicine göre Türk parasıyla yapılır.

8 nci maddede derpiş olunan itiraz yolu mahfuz kalmak şartıyla komitenin kıymet takdiri hususundaki kararı nihaidir.

Kârların sermayeye kalbi

MADDE 3. — Bu kanuna tâbi bir teşebbüsün yürürlükteki vergi kanunları hükümlerine göre elde ettiği kârlardan ana yabancı sermayenin sahiplerine isabet eden net miktarların tamamı veya bir kısmı, yabancı sermaye komitesinin kararı ile ana yabancı sermayeye ilâve edilebileceği gibi, 1 nci maddedeki şartları haiz diğer bir teşebbüse de yatırılabilir.

Kârların ve ana sermayenin transferi

MADDE 4. — a) Aşağıda yazılı kâr ve sermayeler işbu maddenin (c) fıkrası hükümlerine tâbi olarak ana yabancı sermayenin mensup olduğu menşe memleket para cinsi ile ve cari resmî kambiyo rayici üzerinden harice transfer edilir.

1. 31 Aralık 1953 ten sonra elde edilmiş bulunan ve yürürlükteki vergi kanunlarına göre taayyün eden kazançlardan ana yabancı sermaye sahiplerine isabet eden net kârlar,

2. Bu kanuna tâbi bir teşebbüsün, kısmen veya tamamen tasfiyesi halinde, mâkul fiyatla satış neticesi elde edilen hasıllattan, ana yabancı sermayenin sahiplerine isabet eden hisse,

3. Bu kanuna göre kurulmuş ve çalışmakta olan bir teşebbüsteki ana yabancı sermayenin kısmen veya tamamen, mâkul fiyatla satışı neticesi elde edilen hasılat,

4. Bu kanunun 6 nci maddesi hükümleri dâhilinde aktedilen bir dış istikrazın, istikraz mukavelesi hükümlerine göre hulûl eden resûlmal ve faizleri,

b) Maliye Vekâleti veya yabancı sermaye yatırım komitesi lüzum gördükleri takdirde :

1. İşbu maddenin (a) fıkrasının 1 nci bendine göre transferi istenebilecek miktarları tâyin etmek üzere, bu kanuna tâbi teşebbüsün defterlerini ve vergi beyannamelerini,

2. Hisselerin ve mevcutların satışının, is-

Geçici K.

siyle, hem de ithal zamanında cari resmî kambiyo rayicine göre Türk parasıyla yapılır.

8 nci maddede derpiş olunan itiraz yolu mahfuz kalmak şartıyla komitenin kıymet takdiri hususundaki kararı nihaidir.

Kârların sermayeye kalbi

MADDE 3. — Bu kanuna tâbi bir teşebbüsün yürürlükteki vergi kanunları hükümlerine göre elde ettiği kârlardan ana yabancı sermayenin sahiplerine isabet eden net miktarların tamamı veya bir kısmı komitenin kararı ile ana yabancı sermayeye ilâve edilebileceği gibi 1 nci maddedeki şartları haiz diğer bir teşebbüse de yatırılabilir.

Kârların ve ana sermayenin transferi

MADDE 4. — a) Aşağıda yazılı kâr ve sermayeler, işbu maddenin (c) fıkrası hükümlerine tâbi olarak ana yabancı sermayenin mensup olduğu menşe memleket para cinsiyle ve cari resmî kambiyo rayici üzerinden harice transfer edilir.

1. 31 Aralık 1953 ten sonra elde edilmiş bulunan ve yürürlükteki vergi kanunlarına göre taayyün eden kazançlardan ana yabancı sermaye sahiplerine isabet eden net kârlar;

2. Bu kanuna tâbi bir teşebbüsün, kısmen veya tamamen tasfiyesi halinde, mâkul fiyatla satış neticesi elde edilen hasıllattan, ana yabancı sermayenin sahiplerine isabet eden hisse;

3. Bu kanuna göre kurulmuş veya çalışmakta olan bir teşebbüsteki ana yabancı sermayenin kısmen veya tamamen, mâkul fiyatla satışı neticesi elde edilen hasılat;

4. Bu kanunun 6 nci maddesi hükümleri dâhilinde aktedilen bir dış istikrazın, istikraz mukavelesi hükümlerine göre hulûl eden resûlmal ve faizleri;

b) Maliye Vekâleti veya komite lüzum gördükleri takdirde :

1. Bu maddenin (a) fıkrasının 1 nci bendine göre transferi istenebilecek miktarları tâyin etmek üzere, bu kanuna tâbi teşebbüsün defterlerini ve vergi beyannamelerini;

2. Hisselerin ve mevcutların satışının, is-

tikrazların, hüsünüyete makrun olup olmadığını,
tetkik ettirebilirler.

e) Maliye Vekâleti işbu maddenin (a) fıkrası hükümleri gereğince transferi icabeden kârlar ile satış bedelleri ve borç resülmal ve faizlerinin transferleri için yapılacak müracaat üzerine gerekli müsaadeyi verir.

Hisselerin transferi

MADDE 5. — a) Maliye Vekâleti, talep vukuunda, 2 nci maddede tarif edilen ana yabancı sermayeyi temsil eden ve bir Türk şirketinin defterlerinde mukayyet bulunan hisse senetleri sertifikalarına aşağıdaki metinde ifade edildiği şekilde garanti verir:

«İşbu hisse senedine isabet eden temettüleri, transfer zamanında cari olan resmî kambiyo rayici üzerinden, hisse senedi sertifikasının Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına veya onun yabancı memleketlerdeki salâhiyetli mümessillerine ibrazı üzerine, derhal..... (menşeyabancı para) olarak transfer edilir. Bu sertifikanın satış hasılatı veya tasfiye neticesi elde edilen hasılattan bu sertifika sahibine isabet eden miktar, transfer zamanında cari olan resmî kambiyo rayici üzerinden..... (menşeyabancı para) olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin numaralı Kanununun 5 nci maddesi mucibince transfer edilir.»

İmza

Maliye Vekili
veya

Salâhiyetli vekili

b) Bu garantileri haiz bulunan nama muharrer hisse senetleri sertifikaları gerek Türkiye'de, gerekse haricte her tâbiyetten kimseler arasında serbestçe tedavül eder. Bu sertifikaların Türkiye'de yerleşmiş hakiki veya hükmi şahıslara satışından önce, yerlerine kaim olmak üzere yeniden sertifika çıkarılsın veya çıkarılmasın, garantilerin iptali için Maliye Vekâletine ibrazı mecburidir.

İstikrazların garanti edilmesi

MADDE 6. — a) Maliye Vekâleti, bu ka-

tikrazların, hüsünüyete makrun olup olmadığını;

Tetkik ettirebilirler.

c) Maliye Vekâleti bu maddenin (a) fıkrası hükümleri gereğince transferi icabeden kârlar ile satış bedelleri ve borç resülmal ve faizlerinin transferleri için yapılacak müracaat üzerine gerekli müsaadeyi verir.

Hisselerin Transferi

MADDE 5. — a) Maliye, Vekâleti, talep vukuunda, 2 nci maddede tarif edilen ana yabancı sermayeyi temsil eden ve bir Türk şirketinin defterlerinde mukayyet bulunan hisse senetleri veya muvakkat makbuzlarına aşağıdaki metinde ifade edildiği şekilde garanti verir :

(Bu hisse senedine isabet eden temettüleri, transfer zamanında cari olan resmî kambiyo rayici üzerinden, hisse senedi veya muvakkat makbuzun Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına veya onun yabancı memleketlerdeki salâhiyetli mümessillerine ibrazı üzerine, derhal (Menşeyabancı para) olarak transfer edilir. Bu hisse senedi veya muvakkat makbuzun satış hasılatı veya tasfiye neticesi elde edilen hasılattan bu hisse senedi veya muvakkat makbuz sahibine isabet eden miktar, transfer zamanında cari olan resmî kambiyo rayici üzerinden (Menşeyabancı para) olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin numaralı Kanununun 5 nci maddesi mucibince transfer edilir.)

b) Bu garantileri haiz bulunan nama muharrer hisse senetleri sertifikaları gerek Türkiye'de, gerekse haricte her tâbiyetten kimseler arasında serbestçe tedavül eder. Bu hisse senetlerinin veya muvakkat makbuzlarının Türkiye'de yerleşmiş hakiki veya hükmi şahıslara satışından önce, yerlerine kaim olmak üzere yeniden hisse senedi veya muvakkat makbuz çıkarılsın veya çıkarılmasın, garantilerin iptali için Maliye Vekâletine ibrazı mecburidir.

İstikrazların garanti edilmesi

MADDE 6. — a) Maliye Vekâleti, bu ka-

Hü.

nunun 1 nci maddesinde yazılı vasıfları haiz bir teşebbüsün yapacağı dış istikrazın resülmal ve faizleri için teminat veya kefalet mukabilinde (.....) milyon Türk lirasını geçmemek üzere, Vekiller Heyeti kararıyla kefalet verebilir.

b) Bu kefalet, istikrazın resülmal veya faizlerinin ödenen kısımları için, kendiliğinden kalkar.

Yabancıların istihdamı

MADDE 7. — a) Bu kanun gereğince kurulan bir teşebbüsün, etüd, kurulma ve işleme devrelerinde 2007 ve 2818 sayılı kanunların koydukları şartlar ve memnuiyetler, böyle bir teşebbüse para yatıran yabancılar, para yatıranların mümessili olan yabancılar, mütehas-sıs, ustabaşı ve diğer yetişkin personele, yabancı sermaye yatırım komitesince, teşebbüsün verimli surette kurulması, genişletilmesi, yeniden faaliyete geçirilmesi veya işletilmesi için gerekli bir devre zarfında tatbik olunmaz.

b) Yukarıki hüküm, yabancı sermaye komitesince, işbu kanunun 1 nci maddesinin koyduğu şartlara uygun olduğu kabul edilen yerli teşebbüslerin istihdam edecekleri yabancı mütehas-sıs, ustabaşı ve diğer yetişkin personel hakkında da tatbik olunur.

c) İşbu madde hükümleri gereğince istihdam edilen yabancılar, Maliye Vekâletinin önceden istihsal edilmiş muvafakati şartıyla, ailelerinin maişeti maksadiyle veya normal tasarruflarının harice gönderilmesi için kazançlarının, hizmet mukavelelerinde derpiş edilen kısmını, cari resmî kambiyo rayici üzerinden, kendi memleketleri parasıyla transfer edebilirler.

Yabancı sermaye yatırım komitesi

MADDE 8. — a) Bu kanunun verdiği vazifeleri görmek üzere T. C. Merkez Bankası Umum Müdürünün Reisliğinde İç Ticaret Umum Müdürü, Sanayi İşleri Umum Müdürü, Hazine Umum Müdürü, İşletmeler Vekâleti Etüd ve Plân Dairesi reîsinden müteşekkil bir komite teşkil edilmiştir. Bu komite lüzum gördüğü hallerde istişari mahiyette olmak üzere

Geçici K.

nunun 1 nci maddesinde yazılı vasıfları haiz bir teşebbüsün yapacağı dış istikrazın resülmal ve faizleri için teminat veya kefalet mukabilinde (Bir) milyar Türk Lirasını geçmemek üzere, Vekiller Heyeti kararı ile kefalet verebilir.

b) Bu kefalet, istikrazın resülmal veya faizlerinin ödenen kısımları için, kendiliğinden kalkar.

Yabancıların istihdamı

MADDE 7. — a) Bu kanun gereğince kurulan bir teşebbüsün, etüd, kurulma ve işleme devrelerinde 2007 ve 2818 sayılı kanunların koydukları şartlar ve memnuiyetler, böyle bir teşebbüse para yatıran yabancılar, para yatıranların mümessili olan yabancılar, mütehas-sıs, ustabaşı ve diğer yetişkin personele, komitece ,teşebbüsün verimli surette kurulması, genişletilmesi, yeniden faaliyete geçirilmesi veya işletilmesi için gerekli bir devre zarfında, tatbik olunmaz.

b) Yukarıki hüküm, komitece işbu kanunun 1 nci maddesinin koyduğu şartlara uygun olduğu kabul edilen yerli teşebbüslerin istihdam edecekleri yabancı mütehas-sıs, ustabaşı, ve diğer yetişkin personel hakkında da tatbik olunur.

c) Bu madde hükümleri gereğince istihdam edilen yabancılar, Maliye Vekâletinin önceden istihsal edilmiş muvafakati şartıyla, ailelerinin maişeti maksadiyle veya normal tasarruflarının harice gönderilmesi için kazançlarının, hizmet mukavelelerinde derpiş edilen kısmını, cari resmî kambiyo rayici üzerinden, kendi memleketleri parasıyla transfer edebilirler.

Yabancı sermaye teşvik komitesi

MADDE 8. — a) Bu kanunun verdiği vazifeleri görmek üzere T. C. Merkez Bankası Umum Müdürünün Reisliğinde Hazine Umum Müdürü, İç Ticaret Umum Müdürü, Sanayi İşleri Umum Müdürü, Türkiye Ticaret ve Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Umumi Kâ-tibinden müteşekkil bir komite kurulmuştur. Bu komite lüzum gördüğü hallerde istişari mahi-

Hü.

diğer Vekâlet ve müesseseler temsilcilerinin mü-talâalarına müracaat edebilir. Komite kendisine intikal ettirilen müracaatları en geç 15 gün içinde karara bağlar.

Komite Reis ve üyelerine verilecek ücret İc-ra Vekilleri Heyetince tesbit edilir.

b) Yabancı sermaye yatırım komitesi kararlarına, ilgililerce kararın kendilerine tebliği tarihinden itibaren (30) gün içinde itiraz edilebilir. İtiraz mercii Maliye Vekili, Ekonomi ve Ticaret Vekili ve İşletmeler Vekilinden tereküp eder. Bu merciin kararı nihaidir.

MADDE 9. — a) Bu kanunun tatbikatında merci Ekonomi ve Ticaret Vekâletidir.

b) Ekonomi ve Ticaret Vekâleti, Komitenin vereceği ekspertiz kararı gereğince aynı sermayenin memlekte ithali hususunda ilgili giriş gümrüğüne emir verir.

Yerli ve yabancı sermayenin müsavi muamele görmesi

MADDE 10. — Yerli sermaye ve teşebbüsle-re tanınan bütün haklar, muafiyetler ve imti-yazlardan, aynı sahalarda çalışan yabancı ser-maye ve teşebbüsler de istifade ederler.

MADDE 11. — a) 1567 sayılı Kanunun verdiği salâhiyete istinaden çıkarılmış olan 13 sayılı kararın 31 nci maddesi gereğince yatırım yapmış olanlara tanınmış bulunan haklar ile, 5583 ve 5821 sayılı kanunlarla tanınmış olan haklar mahfuzdur.

b) 1 Ağustos 1951 tarihi ile işbu kanunun meriyete girdiği tarih arasında 5821 sayılı Ka-nuna göre yapılmış yatırımlar da bu kanunun hükümlerinden faydalanır.

Eski kanunun yürürlükten kaldırılması

MADDE 12. — 5821 sayılı Kanun yürürlük-ten kaldırılmıştır.

Geçici K.

yette olmak üzere diğer vekâlet ve müesseseler temsileilerinin mütalâalarına müracaat edebilir. Komite kendisine intikal ettirilen müracaatları en geç 15 gün içinde karara bağlar.

Komitenin Umumi Kâtipliği İç Ticaret Umum Müdürü tarafından ifa ve icabında ko-mite umumi kâtip tarafından toplantıya dâvet olunur.

Komite reis ve üyelerine verilecek ücret İc-ra Vekilleri Heyetince tesbit edilir.

b) Yabancı sermaye teşvik komitesi kararlarına, ilgililerce kararın kendilerine tebliğ ta-rihinden itibaren (30) gün içinde itiraz edilebilir. İtiraz mercii Maliye Vekili, Ekonomi ve Ticaret Vekili ve İşletmeler Vekilinden terekübeder. Bu merciin kararı nihaidir.

MADDE 9. — a) Bu kanunun tatbikatında merci Ekonomi ve Ticaret Vekâletidir.

b) Ekonomi ve Ticaret Vekâleti, komitenin vereceği karar üzerine aynı sermayenin mem-lekete ithali hususunda ilgili giriş gümrüğüne emir verir.

Yerli ve yabancı sermayenin müsavi muamele görmesi

MADDE 10. — Yerli sermaye ve teşebbüs-lere tanınan bütün haklar, muafiyetler ve imti-yazlardan, aynı sahalarda çalışan yabancı ser-maye ve teşebbüsler de istifade ederler.

MADDE 11. — a) 1567 sayılı Kanunun ver-diği salâhiyete istinaden çıkarılmış olan 13 sa-yılı kararın 31 nci maddesi gereğince yatırım yapmış olanlara tanınmış bulunan haklar ile, 5583 ve 5821 sayılı kanunlarla tanınmış olan haklar mahfuzdur.

b) 1 Ağustos 1951 tarihi ile işbu kanunun meriyete girdiği tarih arasında 5821 sayılı Ka-nuna göre yapılmış yatırımlar da bu kanunun hükümlerinden faydalanır.

Eski kanunun yürürlükten kaldırılması

MADDE 12. — 5821 sayılı Kanun yürürlük-ten kaldırılmıştır.

H6.

Geçici K.

MADDE 13. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren meriyete girer.

MADDE 14. — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Başvekil

Devlet Vekili

A. Menderes

Devlet Vekili

Adalet Vekili

C. Yardımcı

O. Ş. Çiçekdağ

Millî Savunma Vekili

İçişleri Vekili

K. Yılmaz

E. Menderes

Dışişleri Vekili

Maliye Vekili

F. Köprülü

H. Polatkan

Millî Eğitim Vekili

Bayındırlık Vekili

R. S. Burçak

K. Zeytinoglu

Eko. ve Ticaret Vekili

Sa. ve So. Y. Vekili

F. Çelikbaş

Dr. E. H. Üstündağ

G. ve Tekel Vekili

Tarım Vekili

E. Kalafat

N. Ökmen

Ulaştırma Vekili

Çalışma Vekili

Y. Üresin

H. Erkmen

İşletmeler Vekili

S. Yırcalı

MADDE 13. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

MADDE 14. — Bu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.